

Toetsing

12 APR. 2007

06-01 MER

van de stikstofgevoeligheid van
natuurgebieden in de omgeving van
pluimveebedrijf Noorder-ei-farm
te Kiel-Windeweer

buro bakker adviesburo voor ecologie bv

TOETSING VAN DE STIKSTOFGEVOELIGHEID VAN NATUURGEBIEDEN IN DE
OMGEVING VAN PLUMVEEBEDRIJF NOORDER-EI-FARM TE KIEL-WINDEWEER.

©

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

Buro Bakker (2007);

Toetsing van de stikstofgevoeligheid van natuurgebieden in de omgeving van pluimveebedrijf Noorder-ei-farm te Kiel-Windeweer. Buro Bakker adviesburo voor ecologie te Assen, in opdracht van VanWestreenen B.V.

in opdracht van:

VANWESTREENEN B.V., BARNEVELD

Contactpersoon: *Dhr. S. van Schaik*

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE B.V.
Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen tel. 0592-313389 fax. 0592-314643

Projectleiding:
Drs. N.J. Bakker

rapportage:
Drs. D.E. Heidinga

Inhoud

1	INLEIDING.....	1
1.1	AANLEIDING	1
1.2	BELEIDSKADER	1
1.2.1	Wet Ammoniak en Veehouderij.....	1
1.2.2	Natuurbeschermingswet	1
1.2.3	Verzuringgevoelige natuur rond pluimveebedrijf Noorder-ei-farm.....	2
2	DE INGREEP	3
2.1	EFFECT VAN DE INGREEP.....	3
2.2	ACHTERGRONDDEPOSITIE.....	3
3	ANALYSE NATUURWAARDEN	4
3.1	LIGGING BEDRIJF EN VERZURINGSGEVOELIGE GEBIEDEN.....	4
3.2	NATUURDOELTYPEN.....	4
4	HET EFFECT VAN DE INGREEP.....	7
4.1	HET EFFECT VAN DE INGREEP OP DE NATUUR.....	7
4.2	CONCLUSIE.....	9
5	LITERATUUR.....	11

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Het pluimveebedrijf Noorder-ei-farm te Kiel-Windeweer is enige tijd geleden getroffen door brand, waardoor een groot gedeelte van het bedrijf is verwoest. De eigenaar wil het bedrijf nu weer opbouwen, maar vanwege de omvang van het bedrijf is het hiervoor noodzakelijk een Milieu Effect Rapportage (MER) op te stellen. Onderdeel van deze MER is het in kaart brengen van de gevolgen van de wederopbouw van het bedrijf voor kwetsbare natuurgebieden en Natura 2000 gebieden in de omgeving. Hierbij dient gekeken te worden naar de effecten van de te verwachten ammoniakuitstoot van het bedrijf op nabijgelegen verzuringsgevoelige en/of eutrofiëeringsgevoelige natuur. Een deel van de ammoniakuitstoot welke geproduceerd wordt door het bedrijf zal namelijk als natte of droge stikstofdepositie neerslaan in de omgeving. Dit heeft een verzurend en eutrofiërend effect.

In de buurt van het pluimveebedrijf liggen enkele kleine natuurgebiedjes en een groot natuurgebied dat is aangewezen als Vogelrichtlijngebied in het kader van Natura 2000. De kleine natuurgebiedjes maken geen deel uit van het Natura 2000 gebied. Natura 2000 is een initiatief van de EU om een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het Europese grondgebied te realiseren, waardoor bedreigde soorten en levensgemeenschappen kunnen worden behouden. Natura 2000 gebieden kennen een strikte bescherming. Indien er mogelijk schadelijke effecten optreden die de kwaliteiten (soorten en/of levensgemeenschappen) waarvoor het gebied is aangemeld in gevaar brengen, dienen deze effecten worden vastgesteld en gekwantificeerd. Hierbij moet worden gekeken in hoeverre deze effecten een significante invloed hebben.

1.2 BELEIDSKADER

1.2.1 WET AMMONIAK EN VEEHOUDERIJ

De Wet Ammoniak en Veehouderij (Wav) heeft tot doel kwetsbare natuur tegen ammoniak van veehouderijen te beschermen. Kwetsbare gebieden zijn gebieden die binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) zijn gelegen en door de Provincie als verzuringsgevoelig zijn aangewezen. De EHS is een netwerk van Nederlandse natuurgebieden.

Normaal gesproken geldt alleen voor veehouderijbedrijven die binnen een zone van 250 meter van kwetsbare gebieden zijn gelegen dat de vergunning voor oprichting of uitbreiding kan worden geweigerd. Voor veehouderijbedrijven die buiten de 250 meter zone van kwetsbare gebieden zijn gelegen wordt de vergunning voor oprichting of uitbreiding in beginsel niet geweigerd. In de gevallen waarvoor een MER moet worden opgesteld gelden echter andere regels. Indien de uitkomst van de MER daar aanleiding toe geeft, kan besloten worden de vergunning te weigeren.

1.2.2 NATUURBESCHERMINGSWET

Sinds de aangepaste Natuurbeschermingswet 1998 in werking is getreden, zijn de Vogel- en Habitatrichtlijn naar de achtergrond verdwenen. De bescherming van de richtlijngebieden wordt direct geregeld door de Natuurbeschermingswet. In Nederland wordt een vergunningstelsel toegepast. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000 gewaarborgd. Deze vergunningen worden verleend door de Provincies. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen. Hiermee wordt duidelijk welke activiteiten wel en niet mogelijk zijn in en om die gebieden.

1.2.3 VERZURINGSGEVOELIGE NATUUR ROND PLUIMVEEBEDIJF NOORDER-EI-FARM

Op ruim drie kilometer van het pluimveebedrijf liggen twee natuurgebiedjes welke door de Provincie Groningen zijn aangewezen als verzuringsgevoelig in het kader van de Wav. Waarom de gebieden zijn aangewezen als verzuringsgevoelig is onduidelijk, daar de gebieden geen onderdeel uit maken van de EHS (volgens de concept-EHS kaart van Provincie Groningen). Op ruim twee kilometer van het bedrijf ligt het Natura 2000 gebied Zuidlaardermeergebied, dat is aangewezen als voormalig Vogelrichtlijngebied. Een gedeelte van dit gebied is door Provincie Groningen aangewezen als verzuringsgevoelig. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de natuurwaarde van de gebieden.

2 DE INGREEP

2.1 EFFECT VAN DE INGREEP

De jaarlijkse ammoniakemissie welke wordt geproduceerd door de Noorder-ei-farm zal, uitgaande van het voorkeursalternatief, 8415 kg/j bedragen. Dit is een forse afname ten opzichte van de situatie voor de brand, toen de jaarlijkse emissie van ammoniak 11.407,9 kg bedroeg.

Een gedeelte van de uitgestoten ammoniak slaat in de omgeving neer in de vorm van natte of droge (stikstof)depositie. Op basis van Bijlage 5 van de Uitvoeringsregeling Ammoniak en Veehouderij (UVA, nu de Regeling Ammoniak en Veehouderij) is een berekening uit te voeren om de ammoniakdepositie te bepalen tot op een afstand van 3 kilometer. In de omgeving van het pluimveebedrijf liggen enkele voor verzuring gevoelige gebieden. De afstand tot deze gebieden varieert maar is minimaal ongeveer 2,5 kilometer en maximaal ruim 4 kilometer. Volgens Bijlage 5 van de UVA is de omrekeningsfactor voor een afstand van 2,5 kilometer 0,0014 (op bos) en 0,00069 (op andere vegetaties). Dit betekent dat een emissie van 1 kg stikstof op 2,5 kilometer afstand resulteert in een depositie van 0,0014 of 0,00069 mol stikstof per hectare per jaar, afhankelijk van de vegetatie. De depositiewaarden worden dan:

$$\begin{aligned} 8415 \times 0,0014 &= 11,78 \text{ mol N/ha/j op bos en} \\ 8415 \times 0,00069 &= 5,8 \text{ mol N/ha/j op overige vegetaties.} \end{aligned}$$

De afstand van het pluimveebedrijf tot de gebieden is maximaal ruim vier kilometer. De UAV maakt echter alleen berekeningen mogelijk voor een afstand tot 3 kilometer. De depositiewaarden worden in dat geval:

$$\begin{aligned} 8415 \times 0,00095 &= 8,00 \text{ mol N/ha/j op bos en} \\ 8415 \times 0,00047 &= 3,96 \text{ mol N/ha/j op overige vegetaties.} \end{aligned}$$

Op een afstand van 4 kilometer van het pluimveebedrijf zijn de depositiewaarden dus aanzienlijk lager. In tabel 4 (hoofdstuk 4) staan de depositiewaarden welke zijn uitgerekend op basis van de UAV voor elk van de verzuringsgevoelige gebieden.

2.2 ACHTERGRONDDEPOSITIE

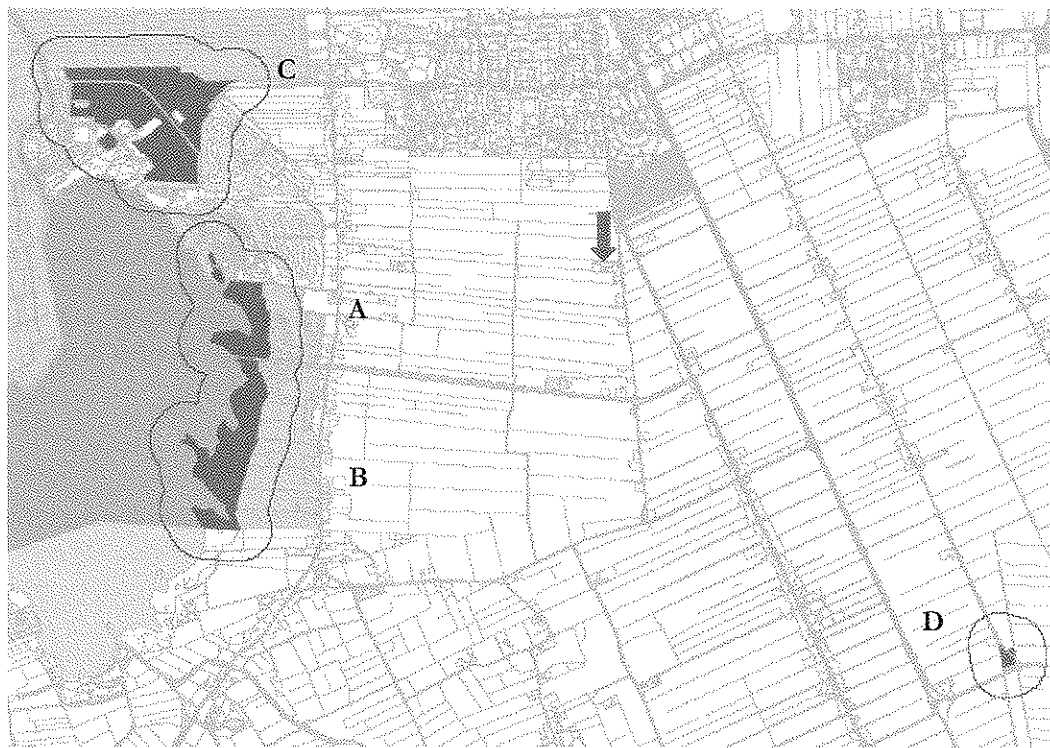
In Nederland is, door allerlei oorzaken, sprake van een hoge "achtergronddepositie" van stikstofverbindingen. De landbouw, het verkeer, de industrie en natuurlijke processen zorgen ervoor dat er veel stikstofverbindingen in de lucht voorkomen en zowel droog als nat (regen) weer neerslaan. In de provincie Groningen is de achtergronddepositie ongeveer 1500 mol/ha/j. Deze waarde geeft de gemiddelde depositiewaarde van de provincie Groningen weer; plaatselijk kan de achtergronddepositie veel hoger of lager zijn. In vergelijking met andere gebieden in Nederland is de achtergronddepositie echter relatief laag (Dougle & Kroon, 2005; Van Hinsberg et al., 2004).

Het beleid in Nederland is gericht op verlaging van deze stikstofbelasting. Men verwacht door allerlei generieke maatregelen in 2010 dan ook waarden die 500 à 600 mol/ha/jaar lager liggen dan in 2000 of 2001.

3 ANALYSE NATUURWAARDEN

3.1 LIGGING BEDRIJF EN VERZURINGSGEVOELIGE GEBIEDEN

In figuur 1 is de ligging van het bedrijf en de voor verzuring gevoelige gebieden weergegeven.

Figuur 1: Ligging pluimveebedrijf Noorder-ei-farm (rode pijl) en verzuringsgevoelige natuurgebieden (rood gearceerde gebieden, aangeduid met letters A t/m D)

De gebieden A en B (rood gearceerde delen) vallen binnen de begrenzing van het Natura 2000 gebied Zuidlaardermeergebied en zijn eigendom van Stichting Het Groninger Landschap. Het zijn de oevers van de deelgebieden Leinwijk en Wolfsbarge.

De gebieden C en D (rood gearceerde delen) vallen niet binnen de begrenzingen van het Natura 2000 gebied Zuidlaardermeergebied. Deze gebieden zijn geen onderdeel van de EHS.

3.2 NATUURDOELTYPEN

In 1995 presenteerde het ministerie van LNV een belangrijk instrument voor het Nederlandse natuurbeleid: het stelsel van natuurdoeltypen. Een natuurdoeltype is een in het natuurbeleid nagestreefd type ecosysteem, gekenmerkt door een bepaalde mate van natuurlijkheid en een bepaalde biodiversiteit. Met behulp van natuurdoeltypen kunnen toetsbare natuurdoelen voor gebieden worden geformuleerd. Het stelsel van natuurdoeltypen vormt een belangrijk hulpmiddel voor planvorming, beheer en inrichting van natuurgebieden. Aan alle gebieden die binnen de EHS vallen zijn door de Provincies natuurdoeltypen toegekend, welke zichtbaar zijn gemaakt in de zogenaamde provinciale natuurdoeltypenkaarten.

Op basis van de toegekende natuurdoeltypen kan worden bepaald of een gebied voor verzuring en/of vermessing gevoelig is.

Voor dit project is de natuurdoeltypenkaart van Provincie Groningen opgevraagd en is gekeken naar het beheerplan van Stichting Het Groninger Landschap ("Beheerplan Hunzedal, toegespitst op het Zuidlaardermeergebied", IWACO, 2000).

Aan de gebieden A (Leinwijk) en B (Wolfsbarge) zijn natuurdoeltypen toegekend. Provincie Groningen heeft voor de natuurdoeltypenkaart echter nog de oude natuurdoeltypensystematiek gehanteerd. Ook in het beheerplan van Stichting Het Groninger Landschap is gebruik gemaakt van de oude natuurdoeltypensystematiek.

In 2001 is het stelsel van natuurdoeltypen geheel herzien. In het Handboek Natuurdoeltypen uit 2001 (Bal et al, 2001) is wel een vertaalslag gemaakt van de oude naar de nieuwe doeltypen. Het probleem is echter, dat het stelsel van natuurdoeltypen is uitgebreid ten opzichte van 1995. Hierdoor is het mogelijk dat er volgens de vertaling van oude naar nieuwe natuurdoeltypen in een gebied meer natuurdoeltypen voorkomen dan werkelijk het geval is dan wel mogelijk is op basis van de abiotische condities. Een voorbeeld: het oude natuurdoeltype Lv-3.3 Rietland en ruigte correspondeert met de nieuwe natuurdoeltypen 3.24 Moeras, 3.25 Natte strooiselruigte en 3.28 Veenmosrietland.

Op basis van het veldbezoek kon worden geconcludeerd dat de vegetatie in gebieden A en B voldoet aan de natuurdoeltypen 3.24 Moeras, 3.25 Natte strooiselruigte en 3.55 Wilgenstruweel. De overige natuurdoeltypen komen langs de oevers van het Zuidlaardermeer, het gebied dat is aangewezen als verzuringsgevoelig, niet voor.

Aan de gebieden C en D bleken geen natuurdoeltypen te zijn toegekend. Dit is waarschijnlijk te verklaren door het feit dat deze gebieden geen onderdeel uitmaken van de EHS.

Bij het veldbezoek bleek de vegetatie in gebied C, naast kampeerterrein Meerwijk, te bestaan uit loofbos en een ruigte. Het loofbos was duidelijk aangeplant en werd gedomineerd door eiken en berken. Ook boomsoorten die normaal gesproken niet op deze plek zouden groeien waren aanwezig, waaronder essen en elzen. In de ondergroei was Hondsdraf dominant. De aangetroffen vegetatie voldoet het meest aan een afgeleide van natuurdoeltype 3.56 Eikenhakhout- en middenbos of 3.64 Bos van arme zandgronden. De vegetatie wees echter op zeer voedselrijke condities. De ruigte werd gedomineerd door Rietgras en Harig wilgeroosje en voldoet qua samenstelling het meest aan natuurdoeltype 3.25 Natte strooiselruigte.

Gebied D, nabij de N963, bleek eveneens een aangeplant loofbos te zijn. Berken en eiken domineerden de vegetatie. De ondergroei bestond voornamelijk uit braam. Opvallend was, dat op ongeveer 300 meter van het bosje een mestverwerkingsbedrijf is gevestigd. Het gebied heeft daardoor mogelijk te maken met hoge ammoniakdeposities. De vegetatie voldoet qua samenstelling het meest aan een afgeleide van natuurdoeltype 3.56 Eikenhakhout- en middenbos of 3.64 Bos van arme zandgronden. De condities leken zeer voedselrijk.

In tabel 1 zijn de natuurdoeltypen per deelgebied weergegeven. Hierbij wordt tevens ingegaan op de waarschijnlijkheid van het voorkomen van het natuurdoeltype in het gebied. Deze beoordeling is gebaseerd op het oriënterend veldbezoek.

Gebied	Natuurdoeltype	Aanwezig (ja, misschien, nee)
A. Leinwijk	☛ 3.24 Moeras	ja
	☛ 3.25 Natte strooiselruigte	ja
	3.28 Veenmosrietland	nee
	3.22 Zwakgebufferd ven	nee
	3.23 Zuur ven	nee
	3.27 Trilveen	nee
	3.29 Nat schraai grasland	nee
	3.30 Dotterbloemgrasland van beekdalen	nee
	3.31 Dotterbloemgrasland van veen en klei	nee
	3.32 Nat, matig voedselrijk grasland	nee
	3.52 Zoom, mantel en struweel van de hogere gronden	nee
	☛ 3.55 Wilgenstruweel	ja
B. Wolfsbarge	3.24 Moeras	ja
	3.25 Natte strooiselruigte	ja
	3.28 Veenmosrietland	nee
	3.22 Zwakgebufferd ven	nee
	3.23 Zuur ven	nee
	3.27 Trilveen	nee
	3.29 Nat schraal grasland	nee
	3.30 Dotterbloemgrasland van beekdalen	nee
	3.31 Dotterbloemgrasland van veen en klei	nee
	3.32 Nat, matig voedselrijk grasland	nee
	3.52 Zoom, mantel en struweel van de hogere gronden	nee
	☛ 3.55 Wilgenstruweel	ja
C. Gebied naast kampeerterrrein Meerwijk	afgeleide van 3.56 Eikenhakhout- en middenbos <i>of</i> afgeleide van 3.64 Bos van arme zandgronden 3.25 Natte strooiselruigte	
D. Gebied naast N963	afgeleide van 3.56 Eikenhakhout- en middenbos <i>of</i> afgeleide van 3.64 Bos van arme zandgronden	

Tabel 1: Deelgebieden en toegekende natuurdoeltypen en de waarschijnlijkheid dat deze daadwerkelijk in het gebied voorkomen

